

Tillsynsenheten
Håkan Jonsson
Tfn: 036-15 58 16
Mobilnr: 070-556 21 49
Fax: 036-71 80 44
E-post: hakan.jonsson@jordbruksverket.se

Klassificeringsverksamheten 2009

1. Kontrollredovisning

Statens Jordbruksverk ger ut detaljregler för klassificering av slaktkroppar, kontrollerar hela systemet och certifierar slakteriernas klassificerare. Jordbruksverks klassificeringsgrupp ansvarar för kontrollen av systemet. Under året har Anders Eriksson, Håkan Jonsson (samordnare) och Kenny Persson ingått i klassificeringsgruppen. Årsrapporter med klassificeringsstatistik finns på hemsidan www.jordbruksverket.se/handel/livsmedel/köttklassning. Regler, broschyrer och filmer som beskriver systemet kan beställas på Jordbruksverkets hemsida eller av klassificeringsgruppen. Målsättningen för kontrollarbetet är att uppfylla de minimikrav som EU ställer. Klassificeringssystemet ska ge ett korrekt underlag för handel med slaktkroppar och avräkning till djurleverantörerna för slaktkroppar från djur slaktade vid alla landets kontrollslakterier. Alla i gruppen har utfört kontroller, deltagit i utbildning av klassificerare och informerat berörda parter som t.ex. slaktdjursproducenter och styckningsfirmor om systemet.

Kontrollen har omfattat två kontrollbesök per kvartal för de större slakterierna, 25 st, av vilka fyra endast slaktar svin. De mindre kontrollslakterierna 8 st har besökts minst en gång per kvartal. De minsta slakterierna 24 st har besökts minst en gång per år. Några renkontrollslakterier av de 14 som finns och några styckningsföretag har också besökts under året. Kontrollerna kompletterade med besöken på styckningsföretagen har i kombination med ett noggrant klassificeringssystem resulterat i att klassificeringsverksamheten totalt kan sägas fungera mycket bra. Nedläggningar av slakterier och flera nya slakterier, kommer för följande år, i kombination med att ett flertal rutinerade klassificerare slutar kanske tillfälligt innebära en försämrad funktion. Det utbildningsprogram som ett trettiotal nya klassificerare fullgjort ska dock säkra en god funktion i framtiden. Klassificerarna på utbildningsslakteriet Skara har i detta utbildningsprogram dragit ett tungt lass, en uppgift som nu övergår till Kalmar eftersom nötslakten i Skara har lagts ned.

Totala antalet kontrollbesök har under 2010 varit 312 st, varav 235 gällde nötkreatur med i medeltal 48 kontrollerade slaktkroppar eller ungefär 3 % av totala antalet slaktade nötkreatur. Vid 142 inspektioner har fårslaktkroppar

kontrollerats och 199 inspektionsprotokoll för klassificering av grisslaktkroppar har upprättats. 20 kontrollbesök har lett till vidare åtgärder som återbesök samt vidareutbildning av berörd klassificerare. Tre kontrollbesök har varit begärda kontroller och fyra arbetsdagar har använts för besök på styckningsanläggningar. Vid besöken har vid 61 tillfällen tagits extra protokoll som underlag för handjursstöds kontroll. Sammanlagt har under 2009 för nöt, får och gris upprättats 92 putsningsprotokoll.

2.1 Utbildning

Under året har 25 deltagare genomgått delmoment 1 grundkurs som hölls i Skara av SLU. Den praktiska delen i utbildningsprogrammet delmoment 3 för nya svin-klassificerare hölls i Kalmar med 7 deltagare. Slutkursen delmoment 5 hölls i Visby med 31 deltagare. 31 nya klassificerare varav 24 för alla djurslag och 7 för svin har godkänts under året. Medverkan vid informationsträffar främst för lantbrukare har tagit 4 arbetsdagar i anspråk.

2.2 EU-kontroll

Medverkan i EU:s klassificeringskommitté har omfattat ca 10 arbetsdagar varav två för sammanträde i Bryssel och resten vid inspektionsresa till Spanien.

3. Uveckling

För att utveckla systemet har Jordbruksverket ett rådgivande branschråd, klassificeringsrådet, som under perioden har träffats en gång. Av protokollet från mötet 28 april 2009 återges här några punkter.

Rapport från Brysselmöten

Vid expertgruppsmöte för klassificering av nötslaktkroppar i Bryssel redovisades erfarenheter från under 2008 utförda inspektioner. För Sverige meddelades att systemet fungerar mycket bra.

Vid mötet för grisslaktkroppar redovisades att experterna nu var eniga om hur en dissektion ska utföras, vilket kommer att resultera i en handbok. Erfarenheter från ett seminarium angående utnyttjande av datortomograf (CT) för fastställande av köttprocent visade att en hel del frågor måste besvaras innan en handbok kan publiceras för att i framtiden kunna använda CT som referens vid fastställande av ekvationer för medlemsländernas grisklassificeringsutrustningar. Irlands protokoll 1 fick överraskande nog godkänt då samplingsmetoden med att ta ut en tredjedel i varje tredjedel av normalkurvan ansågs ligga inom regelverket. Den nya kommissionsförordningen om klassificering av slaktkroppar delades ut. Nya punkter i denna är att man får utnyttja CT samt att regler om kontroll av grisklassificeringen införts. Sverige uppfyller sedan tidigare dessa kontrollkrav.

Nya kategoridefinitioner

Vid förra mötet beslutades att efterfråga ett preciserat förslag från KCF. SJV:s förslag version 2 delades ut. Förslag från KCF förelåg inte vid mötet. Det betyder att tidigare överenskomna ändringar av exempelvis definitionen av ungo och tjur

skjuts upp eftersom rådet också funnit det lämpligt att genomföra alla ändringar av reglerna vid samma tillfälle för att minimera informations- och datakostnader som är betydande vid en regeländring. Det finns fortfarande oklarheter beträffande hur regelverket från Bryssel ska tolkas vad gäller slaktkroppar från nötdjur 12 månader och yngre. Dessa oklarheter riskerar bestå tills EU-rådsförordningen ändras, något som kan ta avsevärd tid. Rådet enades om att om starka önskemål om ändringar i de svenska klassificeringsreglerna framkommer ska rådet sammankallas snarast, om inte bedöms inga ändringar komma att genomföras förrän tidigast 1 januari 2011.

Nya myndigheter

Tony Nilsson berättade om den utredning om myndighetsstrukturen på jordbruksområdet, med Gerhard Larsson som ensamutredare, som nyligen lämnades till regeringen. Tre nya myndigheter föreslås ska inrättas. En livsmedelsmyndighet i Uppsala som tar över bland annat växtinspektionens kontrollfunktioner. En myndighet motsvarande Jordbruksverket i Jönköping och en myndighet för havs- och fiskefrågor i Göteborg. Klassificeringsverksamheten finns inte nämnd i utredningen. Den blir därmed oförändrad kvar i Jönköping om inte regeringen kommer med något annat förslag.

4 Klassificeringsstatistik

Klassificeringsstatistik finns som vanligt i slutet av denna årsrapport. Renstatistik har slopats då renfrågorna överförts till Sametinget Box 582 831 27 Östersund. Vid frågor kontakta Isabella Nutti 063-15 08 50 eller 070-666 22 72.

Inga stora förändringar av det statistiska klassificeringsutfallet inträffade under året. De mest uppseendeväckande siffrorna är den stora ökningen av slaktade kor som skedde under året vilket kan ge kraftiga produktionsminskningar av nötkött de kommande åren.

Antalet slaktade grisar har under en följd av flera år minskat. Den debatt som djurrättsaktivister skapade i slutet av året baserat på filmer tagna under olovliga nattliga visiter i stallarna där bland annat för liten halmtillförsel påvisades kan leda till ytterligare minskning av den svenska produktionen där grisarna får halm och har knorren kvar livet ut. Följden i praktiken kan bli att importen istället ökar, en import som delvis produceras i en miljö utan halm och där grisarna för att klara miljön får sina svansar helt eller delvis kuperade redan i smågrisstadiet.

En åtgärd som vidtas för att upprätthålla konsumenternas förtroende för den svenska produktionen är att slakterierna medverkar till att produktionen djurskyddscertifieras en åtgärd som dock marginellt fördyrar produktionen i ett läge då bland annat myndigheterna har ett beting att lätta på de administrativa bördorna för företagen för att få ett mot omvärden förbättrat kostnadsläge. En i grunden djurskyddsfrämjande åtgärd som kan vara bra att kunna peka på i det sammanhanget är det avdragssystem baserat på veterinäranmärkingar vid slakt

vilket slakteriföretagen som är medlemmar i Kött och Charkföretagen tillämpat i snart två decennier. Grundtanken i det systemet är att producenten av en slaktkropp som fått anmärkning får ett avdrag motsvarande den kostnad producenten förorsakar slakteriet. Det kan exempelvis vara en lever som inte går att använda till livsmedel eller kostnaden för att reva en slaktkropp med sammanväxta brösthinnor. Varje år fördelas med detta system flera miljoner från de slaktkroppar som får anmärkningar till de slaktkroppar som inte får anmärkning med en konkurrensneutral betalning som följd där man åtminstone uppnår den effekten att producenter av friska djur inte behöver subventionera producenter med en hög frekvens anmärkningar

5 CapGeminiutredningen

En utredning av klassificeringsverksamheten utförd av CapGemini överlämnades till Jordbruksverket i december 2009. Här följer sammanfattning och några intressanta utdrag ur utredningen.

Sammanfattning (1/3)

Genomförd värdeflödesanalys visar på ett flertal effektivitetsförluster i de befintliga processerna för klassificering och inspektion

*Nytan av den individuella märkningen av slaktkroppar kan ifrågasättas – märkningen kan utelämnas för klassningens och tillsynens vidkommande. Eventuell åtgärd kräver dock omfattande ändringar av regelverket.

*Klassificeringen av framförallt nöt och får kan dra nytta av ökad automatisering, t.ex. genom:

- Minskat behov för certifierade klassare
- Färre subjektiva bedömningsmoment, vilket leder till färre misstankar om fusk och bristande objektivitet

*Slakterierna rapporterar t.ex. klassningsuppgifter, vikter och sjukdomsinformation per slaktkropp till Jordbruksverket på veckobasis

- Verket bör säkerställa att insamling av data sker ur ett nyttoperspektiv och ifrågasätta eventuella nya rapporteringskrav
- Inhämtnings av t.ex. sjukdomsinformation och klassning på slaktkroppsnivå kan ifrågasättas

*Dubbelarbete förekommer i flera led i verkets hantering av slaktrapporter från slakterierna

-Först dubbleras slakteriernas manuella rapportering genom instansning vid Jordbruksverket

-I nästa steg läggs ytterligare tid på att kontrollera redan instansad data

*Manuell instansning av data innebär ”handpåläggning” av flera individer och risk för att informationen korrumpas.

-Manuell instansning används idag både för hantering av slakteriernas slaktrapporter och inspektörernas protokoll.

-Tillsynsenheten bör beredas möjlighet att föra elektroniska inspektionsprotokoll på plats i slakteriet.

*Jordbruksverket hämtar idag in data som ej är knuten till det egna informationsbehovet.

-Stöd till administration av handjursstöd, samt inhämtning av sjukdomsinformation bör eventuellt hanteras i separata flöden.

Slakteriernas effektivitetsförluster

Jordbruksverkets effektivitetsförluster

Den för Jordbruksverket största effektivitetsförlusten är kopplad till den administrativa hanteringen av slaktrapporter och inspektionsprotokoll

Sammanfattning (2/3)

Jämförelsen med övriga medlemsstater i EU visar på relativa styrkor och förbättringsområden för klassificeringen och tillsynsverksamheten

*Ofta står slakterierna precis som i Sverige för utförande av klassificeringen, samt hel eller delvis finansiering därav.

-Ett undantag är Österrike, där klassificeringen utförs av ett fristående företag och finansieras av producenterna och slakterierna gemensamt.

*De svenska slakterierna sysselsätter relativt många certifierade klassare per slakteri.

*Certifierade klassare vid svenska slakterier, klassificerar relativt få slaktkroppar.

*I likhet med de flesta andra EU-länderna genomförs klassificering vid fler slakterier än vad de gemensamma minimireglerna kräver.

*Sverige har genom nationell lagstiftning påtagit sig ett relativt stort kontrollbeting.

-Slakt av många djurtyper innebär dessutom att kontrollbetinget är relativt komplext.

*Inspektionsbesöken som Tillsynsenheten utför är resurseffektiva, med andra ord håller inspektörerna hög produktivitet.

-Tillsynsenhetens inspektörer utförde i genomsnitt 76 kontrollbesök av nöt vardera under 2008, vilket är den näst högsta siffran i EU.

*Jordbruksverkets administrativa hantering av klassning och tillsyn är jämförelsevis resurskrävande.

*Tillgänglig inspektionsstatistik visar att inspektionsfrekvens och antal uppdagade klassificeringsfel i Sverige ligger på nivå med övriga medlemsstater inom EU, särskilt när hänsyn tas till använd graderingsskala.

Sammanfattning (3/3)

Översynen lyfter fram 13 åtgärdsförslag och föreslår en inbördes prioritering av förslagen till grund för fortsatt verksamhetsplanering

Prioriterade:

1.1 –Inför frivillig klassning för små slakterier

2.1 –Slopa krav på fysisk märkning av slaktkroppar med stämpel eller etikett

3.1 –Utveckla en webbtjänst för de mindre slakterierna för veckovis rapportering av slakt

3.2 –Säkra att SJVsinspektörer kan föra elektroniska journaler vid inspektionsbesöken

1.2 –Inför frivillig klassning för Häst, Får & Ren

4.1 –Säkra att inspektionsfrekvensen ligger i nivå med minimikraven

4.2 –Utveckla en enhetlig inspektionsverksamhet och öka samarbetet mellan tillsynsmyndigheterna i Norden

Ej prioriterade:

5.1 –Säkra produktiv restid genom ökat resande med flyg & tåg

5.3 –Kombinera tillsynen med andra uppgifter vid enheten

2.2 –Ensa/ ändra märkningskraven för ungdjur

4.3 –Ta bort ”jourberedskap”

4.4 –Instifta ett oberoende tillsynsorgan

**De två högst prioriterade förslagen, bedöms ha stor påverkan på den myndighetsdrivna arbetsbördan för slakterierna
Klassificeringsverksamheten och Jordbruksverkets kontroll därav möter både positiv och negativ kritik bland systemets intressenter**

“Jordbruksverkets inspektörer är verkligen duktiga och kan ta folk på rätt sätt – de smälter in i miljön”

“I teorin skulle man kanske kunna ersätta klassningen med en efterkalkyl och använda den som prisunderlag till leverantören... men det skulle nog bara bli en massa diskussioner”

“Klassningen är den enda prismodellen som fungerar... utvinningspris ligger 10 år framåt i tiden”

“Det är få diskussioner kring klassningen nuförtiden –utbildningen är bra och man litar på systemet”

“Jordbruksverkets oberoende ställning är mycket viktig för tilliten till systemet – inte minst vad det gäller böndernas syn på klassningen”

“Det är viktigt att inspektörerna kommer ut på besök till slakterierna, det ger en god, kvalitativ diskussion ute på slakterierna”

“Systemet är bra, men egentligen borde man ju styra efter ätkvalitén”